

Zaaknr. : 537312
Kenmerk : 648426

Nota van zienswijzen Ontwerp Projectplan Waterwet

Herinrichting Markdal-Zuid

Boven Mark tussen Belgische grens en stuw Galder

Status: concept (V1.0)
Datum: augustus 2023

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Ter inzage legging	3
3.	Ingediende zienswijzen	4
4.	Ambtshalve wijzigingen.....	4
5.	Nadeelcompensatie	4
6.	Hoe verder	4
7.	Overzicht ingediende zienswijzen	5
8.	Zienswijzen	6

1. Inleiding

Waterschap Brabantse Delta werkt samen met provincie Noord-Brabant en andere gebiedspartners aan het herstel en de ontwikkeling van het rivierdal van de Boven Mark, ten zuiden van Breda (hierna: *Markdal*).

Hoofddoel van het totale project Markdal is het behalen van de biologische doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Daarnaast, maar niet secundair, kent het project de doelstelling om circa 100 hectare Natuurnetwerk Brabant (NNB) in het Markdal te realiseren en de Natte Natuurparel (NNP) te herstellen. Tot slot worden doelen gerealiseerd op het gebied van recreatie en klimaatadaptatie.

Voorliggend projectplan Waterwet (Herinrichting Markdal-Zuid, Royal Haskoning DHV, definitief augustus 2023) gaat in op de herinrichting van het zuidelijk deel van het Markdal; de Boven Mark tussen Belgische grens en stuw Galder (hierna: project Herinrichting Markdal-Zuid).

Procedure

Gedeputeerde Staten hebben op 20 april 2023 besloten op de realisering van het project "Herinrichting Markdal-Zuid", hoofdstuk 5, paragraaf 2, van de Waterwet van toepassing te verklaren. Dit betekent dat Gedeputeerde Staten bevorderen dat de besluiten, die voor de uitvoering van het projectplan nodig zijn, op gecoördineerde wijze worden voorbereid. Het projectplan behoeft daarom de goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Ten behoeve van het project hebben Gedeputeerde Staten op 8 mei 2023 het m.e.r.-beoordelingsbesluit genomen.

Het dagelijks bestuur van het waterschap Brabantse Delta heeft voor het project op 9 mei 2023 het ontwerp-projectplan Waterwet vastgesteld.

Om het projectplan te kunnen uitvoeren heeft het waterschap bij de gemeente Alphen-Chaam een omgevingsvergunning voor het bouwen van twee bruggen aangevraagd. Burgemeester en wethouders hebben op 22 mei 2023 de ontwerp-omgevingsvergunning bouwen afgegeven.

2. Ter inzage legging

Het ontwerp-projectplan, het bijbehorende m.e.r.-beoordelingsbesluit, het ontwerp-besluit omgevingsvergunning bouwen en bijbehorende relevante stukken waren in te zien met ingang van 1 juni 2023 tot en met 12 juli 2023 op de volgende wijze:

- op de website van de provincie www.brabant.nl/terinzage
- fysiek op de locaties van het provinciehuis en het waterschap.

Deze ter inzage legging is vooraf op de gebruikelijke manier bekend gemaakt. Iedereen heeft in deze periode de gelegenheid gekregen om een zienswijze in te dienen op de genoemde besluiten. Op dinsdag 6 juni 2023 heeft het waterschap een informatieavond over het project georganiseerd in Dorpshuis De Leeuwerik in Galder.

3. Ingediende zienswijzen

Er zijn in totaal negen zienswijzen ingediend. In bijgevoegd overzicht (H 8 worden alle ingebrachte reacties inhoudelijk beantwoord. Daarnaast wordt aangegeven of dit heeft geleid tot een aanpassing van het plan.

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen zijn geen wijzigingen in het projectplan aangebracht.

4. Ambtshalve wijzigingen

Er worden vijf ambtshalve wijzigingen op het ontwerp-projectplan doorgevoerd:

1. In het kader van het beschikbaar krijgen van gronden zijn afspraken gemaakt met grondeigenaren om overlast van hogere waterstanden te mitigeren. Deze zijn in het ontwerp-plan abusievelijk niet goed overgenomen. In het definitieve plan is de oppervlakte van ophoging gewijzigd.
2. Ten opzichte van het ontwerpplan is langs het noordelijk deel van de 'nieuwe vrijstromende Mark' de obstakelvrije zone vervallen ten gunste van meer beschaduwning op de waterloop.
3. De exacte aansluiting van het fietspad op de Strijbeekseweg vraagt om nadere uitwerking om de eisen vanuit verkeersveiligheid, de ambitie om hier in de toekomst een faunapassage te realiseren en de wensen van aanliggend grondeigenaar goed op elkaar af te stemmen. Op de ontwerpkaart is daarom 'nader uit te werken' opgenomen.
4. Ten gunste van een praktischere verbinding tussen percelen wordt de nieuwe duiker DN11 ca. 50 meter noordelijker geprojecteerd ten opzichte van het ontwerp-plan.
5. Ten gunste van betere sturingsmogelijkheden van het watersysteem wordt stuw LSN03 iets verplaatst ten opzichte van het ontwerp-plan.

Deze wijzigingen zijn doorgevoerd op de ontwerp-tekening.

5. Nadeelcompensatie

Nadeelcompensatie zal op basis van artikel 7.14 Waterwet worden behandeld met toepassing van de Verordening schadevergoeding waterschap Brabantse Delta. Als schade een gevolg is van een rechtmatige taakuitoefening door het waterschap kan onder onderstaande voorwaarden een verzoek tot schadevergoeding worden ingediend:

- De opgelopen schade is een gevolg van de rechtmatige taakuitoefening van het waterschap.
- Er bestaat een oorzakelijk verband tussen de rechtmatige taakuitoefening en de schade.
- De schade valt niet binnen het normale maatschappelijk- of ondernemingsrisico.
- De schade betreft een beperkte groep burgers; andere burgers in een vergelijkbare positie hebben geen of minder schade ondervonden.
- Indien reeds een andere vergoeding voor de schade is verkregen (bijvoorbeeld verzekering), dan bestaat geen aanspraak op compensatie.

6. Hoe verder

Nadat het projectplan door het algemeen bestuur is vastgesteld, wordt het ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten aangeboden. Tegen het goedkeuringsbesluit kan, binnen zes weken na bekendmaking, in eerste en enige instantie beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Van het besluit wordt door Gedeputeerde Staten op de gebruikelijke wijze, via www.officielebekendmakingen.nl, kennis gegeven. Op het besluit is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dat betekent dat na afloop van de termijn voor het instellen van beroep geen (aanvullende) beroepsgronden meer kunnen worden aangevoerd. Het instellen van pro forma beroep is niet mogelijk.

7. Overzicht ingediende zienswijzen

Indieners	Kenmerk waterschap
Appellant 1	663290
Appellant 2	663291
Appellant 3	663292
Appellant 4	663294
Appellant 5	663287
Appellant 6	663289
Appellant 7	663939
Appellant 8	663940
Appellant 9	664564

Zaaknr. : 537312

Kenmerk : 648426

8. Zienswijzen

Indiener	nummer	Inhoud zienswijze	Antwoord + wat er waar wijzigt (dikgedrukt)
1	663290	In het voorontwerp van het plan Markdal is het realiseren van een ruiterpad opgenomen. (...) De geplande fietsbruggen zijn voor paarden te klein gedimensioneerd (2 meter breed) en blokkeren daardoor de mogelijkheid om in de toekomst nog een ruiterroute aan te leggen. Daarom dienen nu de fietsbruggen ruimer gedimensioneerd te worden, zodat deze in de toekomst ook door ruiters gebruikt kunnen worden. Een wenselijke breedte zou 4 meter zijn.	In het voorlopig ontwerp van het plan Markdal is geen ruiterpad opgenomen. Het fietspad en de bruggen zijn ook bewust niet bedoeld voor paarden. De paardenhoeven maken de halfverharding van het fietspad kapot. Bovendien zijn de kosten voor een vier meter brede brug onevenredig hoog. Bij een volgende fase in de planontwikkeling voor het Markdal zal mogelijk gekeken worden naar opties voor (onverharde) wandel- en ruiterroutes. Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit Omgevingsvergunning.
2	663291	1. Indiener is bijzonder teleurgesteld dat in het nu voorliggende projectplan Markdal-zuid geen aandacht wordt geschonken aan de recreatieve infrastructuur (m.u.v. een oostwestverbinding naar de Strijbeekseweg). (...) Omdat er blijkbaar door partners in het project anders over wordt gedacht, verzoekt Indiener met klem in het projectplan (...) de recreatieve ontsluiting mee te nemen (...). Gezien de huidige negatieve ervaringen met het te smalle fietspad verzoeken we u (...) fietsers en wandelaars te scheiden en op de westoever een afzonderlijk fietspad (...) en een wandelpad te voorzien en beide als inpassingsopgave mee te nemen. 2. Indiener tekent hierbij aan het te betreuren dat niet in 1 x het hele traject van - in elk geval - het Markdal-Zuid tot aan de A58, inclusief het gebied rond de Strijbeeksebeek, op het gebied van recreatieve	1. Het vergroten van de beleefbaarheid van het gebied is en blijft een doelstelling van het totale project Markdal. Het is alleen niet mogelijk gebleken om in dit eerste deelplan al overeenstemming te bereiken over de gewenste aanpassingen aan de bestaande recreatieve infrastructuur op de westoever van de Mark in deelgebied 'Markdal-Zuid' (tussen de beheerder van de voorzieningen en een grondeigenaar). 2. De samenwerkende partijen zijn voornemens om (bij beschikbaarheid van gronden) ook het overige projectgebied van het Markdal, tot aan A58 en verder richting Breda, opnieuw in te richten. Dat biedt juist kansen om de recreatieve ontsluiting voor dit hele gebied in zijn geheel en in samenhang te beschouwen en

		ontsluiting kan worden beschouwd (...) 3. Indiener is uitermate verheugd met de in het projectplan opgenomen oostwest-verbinding van de Mark naar de Strijbeekseweg (...) Indiener ziet ook in deze corridor liever een van het fietspad gescheiden wandelpad, dat bij voorkeur wat kronkelend door de corridor loopt, bijvoorbeeld deels in de schouwstrook van de nieuw te graven watergang en niet direct langs de noordgrens. Zo'n pad kan onverhard blijven (...)	ook invulling te geven aan de wens van Indiener hieromtrent. 3. Wandelen door de EVZ is hier niet gewenst vanwege mogelijke verstoring. Wel is het mogelijk om over of langs het fietspad te wandelen. Hiervoor is ruim voldoende ruimte opgenomen in het ontwerp. Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.
3	663292	1. Het lijkt indieners gewenst, om in de toelichting een diepgravender verantwoording te geven over de achterliggende beweegredenen voor een zodanig ingrijpende aanpassing van het plan. (...). Van die vergelijking zou in ieder geval ook deel uit moeten maken een 'winst en verliesrekening', met name voor natuur en recreatie. 2. Indieners verzoeken u aan te geven of/ in hoeverre in het Vo+ met deze aanbevelingen rekening is gehouden: a. Hermeandering zoveel mogelijk in de oude rivierbedding. b. In alle gevallen gradientzones aan de rand van de dekzandopduikingen in het rivierdal ontzien (40 m). c. Idem, waar hermeandering gebied doorsnijdt, waar een voorde wordt vermoed (wat hier aan de orde is).	1. De overwegingen en beweegredenen van de aanpassingen in het ontwerpproces van 'VO' naar 'VO+' zijn uitgewerkt in het projectplan en bijlage 16 van het plan. Deze overwegingen worden voldoende geacht om de gemaakte ontwerpkeuzes te onderbouwen. 2.a. In paragraaf 1.4.1 maatregel A is hierover het volgende opgenomen: <i>"Het tracé van de nieuwe loop is gebaseerd op de historische ligging, de grondslag en volgt de natuurlijke laagtes in het terrein."</i> In hoofdstuk 2 (paragraaf algemene toelichting) van bijlage A16 is daarnaast de keuze om de nieuwe vrijstromende Mark volledig op de oostoever te projecteren (en de westelijke afgedamde oude meander niet aan te sluiten) uitgelegd. De hoofdargumenten om de meander geheel naar de oostoever te verplaatsen zijn: 1) creëren van een vrij stromende doorgaande loop 2) vergroten stuurbaarheid en klimaatrobustheid 3) verminderen aantal dammen 4) beheersing van overige risico's (ten aanzien van uitvoerbaarheid, kosten en planning). 2.b. In de toelichtende notitie en PlanMER van Arcadis bij het bestemmingsplan zijn de dekzandopduikingen geduid. Het tracé van het voorliggende projectplan wijkt ter hoogte van dekzandopduiking 16 niet af van het eerder opgestelde VKA en VO. In het DO ontzien we daarnaast dekzandopduiking 17 volledig. In het VKA was dit niet het geval. Daarnaast heeft bevoegd gezag ingestemd met de voorziene ontgronding, zie bijlage A7. 2.c. In de toelichtende notitie en PlanMER van Arcadis bij het bestemmingsplan zijn de locaties van voordes geduid. Bij nummer 16 is een voorde bekend. Het tracé van voorliggend projectplan wijkt niet af van het VKA en het VO. Daarnaast is ter hoogte van deze voorde intensieve archeologische begeleiding voorzien, zie bijlage A7 van het projectplan. Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

4	663294 1. Algemeen Indieners ondersteunen in grote lijnen het inrichtingsplan 2. De rivier Het zou o.i. goed zijn het ontwerp zo bij te stellen dat de vereiste (stroom)snelheden, althans in theorie, wat ruimer gehaald worden. De ruime onzekerheid die de verwachte klimatologische ontwikkeling biedt, blijft men met een wat ruimere marge beter voor. Indien de nieuwe Mark zo wordt aangelegd dat de overstromingsfrequentie ongeveer één keer per jaar zal zijn kunnen natuurlijke processen als aanzanding en afkalving er een levende rivier van maken met een structuurvariatie die de biodiversiteit zal bevorderen. Wij gaan ervanuit dat de bestaande loop zo veel mogelijk actief verondiept wordt. 3. EVZ Het functioneren van deze verstoringgevoelige zone kan alleen gewaarborgd worden indien betreding door mensen en honden wordt voorkomen door een deugdelijke fysieke afscheiding met het fietspad langs de zuidrand en met de recreatieboerderij aan de noordkant. Ook een goed uitgedetailleerde faunapassage met geleidingshekken is essentieel voor het functioneren van de EVZ. Deze is helaas niet in het plan opgenomen, maar dient wel tegelijk met de EVZ gerealiseerd te worden. 4. Kanoën Incidenteel kanovaren over de hoogwaterafvoer (huidige loop) is iets heel anders dan drukke commerciële kanovaart of kanovaart over de meanders. Deze laatste twee vormen een ongewenste belasting.	1. – 2. De totale KRW-doelen moeten in 2027 zijn gerealiseerd. Binnen dit project voorzien we in de invulling van de beekherstelopgave in de nieuwe vrijstromende Mark. Het klopt dat de stroomsnelheden hier momenteel maar net voldoende zijn om in de zomer aan de KRW doelen te voldoen. Echter, om hogere stroomsnelheden te realiseren zou er gewerkt moeten worden met een onnatuurlijk profiel (met een smalle verdiepte geul in het midden), of een (flink) kleinere geul. Het onnatuurlijke profiel zal binnen een jaar via morfologisch processen worden uitgewist. Een in zijn geheel versmalde loop zal er toe leiden dat er sneller en meer water via de bestaande Mark gaat stromen wat ook onwenselijk is. Het huidige profiel met talwegprofiel biedt daarmee de beste balans tussen morfologische activiteit en stroomsnelheden. Het klopt ook dat we naast het herprofilen van dam A en B geen directe inrichtingsmaatregelen in de bestaande, aangesloten meanders treffen. De stroomsnelheden veranderen door de totale inrichting wel iets, maar dit is beperkt. Belangrijkste reden hiervoor is dat het ophogen van de dammen leidt tot meer water dat door de bestaande meanders gaat, maar dat het waterstandsverhang in het dal afneemt door de nieuwe dam C bij de nieuwe instroom. Daarnaast zijn beide meanders zodanig ingesneden dat deze nu eigenlijk overgedimensioneerd zijn. Het verhogen van de stroomsnelheden gaat waarschijnlijk alleen lukken als we de profielen verkleinen (bodemhoogtes verhogen) en actief herprofilen. Daarbij moet dan wel geborgd worden dat de sedimentbalans beter op orde is dan eerst anders zullen de meanders zich weer insnijden. Wel treffen we maatregelen in het kader van Bouwen met Natuur om lokale verschillen in stroomsnelheid te ontwikkelen. De effecten hiervan zullen we de komende jaren monitoren. 3. Het plan voorziet in een terreinafscheiding (schapenraster) tussen fietspad en EVZ, zie ook profiel B in bijlage A1 tek. 20230501_BG9342-TE-DO-8201_4- Principe details-Blad_2. Het inpassen van een faunapassage valt niet binnen de scope van dit project, maar is wel een ambitie van de wegbeheerder om dit op termijn alsnog te realiseren. 4. Dit plan voorziet in verboden en afsluiting voor kanovaart van de bestaande en nieuwe meanders. Het inrichtingsplan gaat niet over het mogelijk maken of houden van commerciële kanovaart.
---	---	---

		5. Bomenrij Deze graag op de oostrand van het perceel. Uitvoeren in knotwilgen heeft onze voorkeur. 6. Nieuwe poelen Gewenst is een oppervlak in mei van minstens 500 m2. 7. 20 tot 30 cm afgraven van ca 2 ha als vochtig hooiland aangeduid grasland (...)- zoals omschreven in het projectplan- is o.i. een kans die we zeker niet moeten laten schieten.	5. De bomenrij is bedoeld om de hoger gelegen donk te accentueren en om geen nieuwe, onnatuurlijke harde scheidingen aan te brengen in het landschap. De bomen worden op voldoende afstand uit elkaar (hart op hart 6 tot 12 meter) geplaatst dat dit geen belemmering voor het maaibeheer oplevert. 6. In paragraaf 1.4.2, maatregel K staat: "De poelen hebben een oppervlakte van 100 tot 500 vierkante meter. Gestreefd wordt naar variatie in vorm en grootte. Dat is met het oog op de uiteenlopende preferenties van doelsoorten. De poelen hebben bij voorkeur een doorsnede van minimaal 20m. Een geringe oppervlakte kleiner vraagt meer onderhoud; de poel groeit eerder dicht. Belangrijk is dat de poel in principe hydrologisch geïsoleerd ligt. Voor enkele doelsoorten zoals Boomkikker, Heikikker en Kamsalamander heeft een robuuste afmeting de voorkeur. Andere soorten profiteren juist van een kleinere poel die in het voorjaar sneller opwarmt. De poelen moeten zo diep zijn dat ze in principe continu watervoerend zijn (poelbodem minimaal 50 tot 150 cm onder GLG), en mogen niet volledig bevroren in de winter. Maar incidentele droogval (1x per 3-5 jaar) zorgt ervoor dat de visstand niet de overhand neemt, waardoor deze ongeschikt wordt voor amfibieën. Dit dilemma wordt opgelost door variatie in diepte binnen de poel en tussen poelen onderling. 7. - Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.
5	663287	1. Belangen client Cliënt signaleert dat gesproken is over het ruilen van grond ten behoeve van het projectplan. De alternatieven die door het waterschap en de provincie zijn aangedragen, zijn echter ongeschikt voor de bedrijfsvoering van cliënt. In alle situaties blijft cliënt als gevolg van het projectplan dus achter met gedeeltelijk of geheel onbruikbare grond. Tevens wordt een nieuwe poel aangelegd op het perceel van cliënt. Ook hierdoor ontstaat een belemmering van het gebruik. 2. Inundatierisico's Client stelt als eerste vast dat het projectplan is gebaseerd op een verouderd grondwatermodel. Voor de gronden van cliënt brengt het projectplan dan ook diverse negatieve effecten met zich mee die cumulatief gezien moeten worden. Dit is in het ontwerpprojectplan echter niet gebeurd. Daardoor is er onvoldoende rekening gehouden met de negatieve gevolgen (inundatierisico's)	1. Zoals in het projectplan aangegeven wordt dit ontwerp alleen zo toegepast als er overeenstemming is met de grondeigenaar en de pachter. In het ontwerp-projectplan is onder paragraaf 1.4.1-A een alternatieve inrichting opgenomen voor het geval er, voor definitieve vaststelling van het plan, geen overeenstemming wordt bereikt over beschikbaarheid van deze grond. Bij deze alternatieve inrichting wordt geen gebruik gemaakt van gronden die in gebruik zijn bij appellant en wordt ook geen poel gerealiseerd op deze grond. 2. Hoewel er initieel is uitgegaan van het model uit 2016, is de huidige Mark in het plangebied wel degelijk geactualiseerd. Het stuurregime van stuw Galder is geactualiseerd evenals profielen en (afgenomen) hoogtes van de dammen ter hoogte van bestaande Meanders. Het klopt dat de gebruikte neerslagstatistiek om de situaties te toetsen is gebaseerd op meetdata tot 2016 en dat hierbij de laatste jaren met heviger regenvall en/of klimaatveranderingsscenario's niet zijn meegenomen. Hoewel er nog veel onzeker is over wat klimaatverandering voor de regio gaat betekenen (Oktober worden nieuwe neerslagstatistieken vanuit het KNMI

	voor cliënt. Beoordeeld had moeten worden wat de gevolgen zijn van de veranderingen in de waterhuishouding voor cliënt. 3. Grondwaterstanden; (...) als gevolg van het ontwerpprojectplan zullen de gronden van client dus te maken krijgen met forse vernatting, natschade en beperking van de gebruiksmogelijkheden (...) 4. Verkeer en verkeersbewegingen Het geldende plan geeft geen plaats aan voor bruggen. Volgens de maatregelen (O en V, pag. 7) ligt de uitwerking/ uitvoering hiervan bij de gemeente Alphen-Chaam. In het ontwerpprojectplan is echter wel een fietsverbinding met brug ingetekend in de directe nabijheid van de gronden van cliënt. Daarmee is niet duidelijk en rechtsonzeker waar de beoogde fietsbrug zal komen. Evenmin is rekening gehouden met de hinder die cliënt zal ondervinden bij de bedrijfsactiviteiten van de fietsroute en fietsbrug. Dit betreft niet alleen overlast vanwege het gebruik maar mogelijk ook een beperking van de gebruiksmogelijkheden van de gronden. 5. Alternatief Zoals eerder aangegeven, is er met cliënt, althans zijn verpachter, gesproken over minnelijke verwerving of ruiling van gronden. Hierbij is echter voor cliënt geen bruikbaar alternatief geboden. Op pag. 8/9 van het ontwerp projectplan is ook een alternatieve uitvoering van de nieuwe vrijstromende Mark voorzien voor het geval de verwerving van het perceel van cliënt niet lukt. Volgens cliënt is hiermee echter geen sprake van een deugdelijk alternatief omdat dit de hiervoor genoemde bezwaren niet wegneemt. Er zal nog steeds sprake zijn van een verhoogde en fluctuerende waterstand, inundaties et cetera als het projectplan wordt uitgevoerd op dusdanig korte afstand van deze gronden. Het tegendeel is ook niet onderbouwd in het ontwerp	verwacht), is wel duidelijk dat neerslagintensiteit (in de winters) toeneemt en dat eenzelfde neerslaggebeurtenis vaker voor zal komen. Voor percelen die in gebruik zijn bij appellant treedt er echter tot en met een T=10 neerslaggebeurtenis geen verslechtering ten opzichte van de huidige situatie op. De inundatie bij T=100 neemt wel toe. Dit wordt voor het overgrote deel bepaald door de optrekken van stuw Galder om inundaties in bebouwd gebied van Breda niet te doen toenemen. Bij een T=100 mag de waterstand in Breda niet toenemen door de planontwikkeling en zodoende wordt de stuw in dergelijke situaties opgetrokken om extra water in het dal van de Boven Mark vast te houden. T=100 is daarnaast volgens de NBW-normen niet leidend voor agrarisch gebruikte gronden. 3. De percelen die bij appellant in gebruik zijn vernatten niet. In zowel de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) als de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG)- situatie treedt namelijk enige verdroging op. In het noordelijke perceel leidt dit niet tot extra droogteschade, in het zuidelijke tot een toename van 1-5%. Dit wordt beschouwd als marginaal. 4. Ligging bruggen en fietspad is geduid in het projectplan en de omgevingsvergunning. In de regels van het bestemmingsplan Markdal (onherroepelijk vastgesteld 2019-12-12, kenmerk: NL.IMRO.1723.BPBG2010MARKDAL-VS02) is de realisatie van een fietspad en fietsbrug mogelijk gemaakt. Het fietspad en de brug zijn voorzien op respectievelijk de enkelbestemmingen Natuur en Water. Artikel 9.1 lid e stelt: de voor 'Natuur' aangewezen gronden zijn bestemd voor verharde en onverharde paden, wegen en parkeervoorzieningen. Artikel 12.1 lid c stelt: De voor 'Water' aangewezen gronden zijn bestemd voor wegen en paden met daarbij behorende voorzieningen zoals bruggen en duikers. De uitwerking van het fietspad en fietsbrug is vastgelegd in het ontwerp projectplan en de ontwerp omgevingsvergunning. 5. Zie voorgaande.
--	---	--

		projectplan. 6. Beperking uitzicht door struweel/ houtsingels Het uitzicht en de gebruiksmogelijkheden van dit perceel voor cliënt worden nadelig beïnvloed door aanleg struweel op pachtperceel. In de huidige situatie heeft cliënt een ruim vrij uitzicht van ca. 1,5 km over de Boven-Mark.	6. In de omschreven alternatieve inrichting wordt geen struweel aangebracht op het pachtperceel. Het vrije uitzicht wordt hierdoor niet beperkt. Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.
6	663289	1. Er wordt geen ontheffing Wnb aangevraagd, hetgeen naar mening van indiener wel nodig is gezien de omvang en aard van de werkzaamheden en gezien de aanwezige soorten. Getoetst dient te worden door de externe bevoegde instantie (ODBN) of de mitigerende maatregelen en de ecologische werkwijzen/protocollen en activiteitenplan voldoende zijn met betrekking tot bescherming van alle soorten. 2. Welke natuur wordt precies gerealiseerd en wanneer. Indiener mist nog steeds een beheerplan om de natuurdoelen te borgen voor de komende decennia. 3. In het rapport 'Integratie bouwen met natuur in DO-ontwerp herinrichting Markdal' (bijlage A14?) wordt geconcludeerd dat 'het voorliggende ontwerp op een aantal belangrijke punten strijdig is met deze ontwerpprincipes' en 'Hierdoor zal het systeem zich niet of maar moeilijk naar een natuurlijk evenwicht toe kunnen bewegen'. In hoeverre zijn deze conclusies overgenomen en in hoeverre is het ontwerp aangepast? Wordt uitgegaan van 'maatvoering tijdens de uitvoering'? En hoe is dat dan doorberekend in de milieuberekeningen? 4. Onduidelijk is hoe de afwatering van het bedrijf (...) geregeld is. (...) Als dit op de Kerselse beek wordt afgevoerd bij overvloedige regenval zal dat ecologische aantasting tot gevolg hebben. Voor de afwatering is een leiding rechtstreeks naar de huidige Mark noodzakelijk en een duidelijke regeling voor controle op de overstort (...) 5. Is de stikstofberekening wel uitgevoerd voor alle uit te voeren werk gezamenlijk? (...) Indiener vindt in de voorliggende stukken niet welke huidige uitstoot als referentie is gebruikt (...)	1. In het kader van de planvoorbereiding zijn onderzoeken uitgevoerd naar flora- en fauna door een daarvoor erkend bureau. Uit de onderzoeken blijkt dat tijdelijk negatieve effecten kunnen worden voorkomen door het nemen van voorzorgmaatregelen en de zorgplicht in acht te nemen (zie bijlagen 10 en 11 bij het plan). Een ontheffingsaanvraag Wnb is dan niet nodig. 2. Met het plan worden inrichtingsmaatregelen genomen om de gewenste natuur conform natuurdoeltypen uit het natuurbeheerplan (2023, provincie Noord-Brabant) te realiseren, zie paragraaf 1.4.4 onder maatregel T. De ingerichte percelen worden doorverkocht. De toekomstige eigenaren dienen een beheerplan op te stellen en de percelen te beheren volgens eisen uit het natuurbeheerplan. 3. Het rapport is mede aanleiding geweest om wijzigingen t.o.v. VO door te voeren, zie VO+ notitie, bijlage 16 4. Afwatering van het bedrijf maakt geen deel uit van dit plan en is vastgelegd in een Watervergunning aangevuld met eventueel toezicht en handhaving. 5. De stikstofberekening is uitgevoerd voor alle uit te voeren werk gezamenlijk. De berekening is als bijlage bijgevoegd bij de mer-beoordeling. Het daadwerkelijk mogelijke landbouwgebruik in de huidige situatie (2023) wordt gehanteerd als referentie.

		6. (...) Indiener vindt daarom dat kanovaren hoogstens alleen op de hoofdgeul (...) kan plaatsvinden en dat daarbij geen extra faciliteiten (...) aangelegd moeten worden (...). Eveneens geen extra wandelpaden/fietsroutes door de nieuw aan te leggen natuur. 7. (...) Indiener vindt het daarom jammer dat hiervoor (een MER) niet gekozen is.	6. In dit plan worden alleen faciliteiten aangelegd om de nu bestaande functie van kanovaart te beperken. Zowel in de nieuwe als in de bestaande meanders wordt kanovaart verboden en afgesloten. De nieuw aan te leggen in- en uitstapplaats en kanogoot op de nieuwe en bestaande dam in de hoogwatergeul zijn bedoeld om kanovaart op de meanders te voorkomen. Verder is in dit plan terughoudend omgegaan met wandel- en/of fietspaden door nieuw aan te leggen natuur. 7. - Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.
7	663939	1. (...) Met dit waterprojectplan wordt de doelstelling van chemisch gezond water en het passeerbaar maken van de stuw Galder voor vismigratie niet gehaald. Omdat de huidige brede loop van de Mark zal verworden tot een nagenoeg stilstaande sloot moet daar zelfs gerekend worden met een aanzienlijke verslechtering van de zuurstofopname. 2. Met het ontwerp Herinrichting Markdal-Zuid voorziet het waterschap niet in de realisatie van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn water, maar nagenoeg uitsluitend in het daar en elders (daar ten koste van de belangen van grondeigenaar), realiseren van het natuurnetwerk Brabant. En daar is het machtsmiddel van een waterprojectplan niet voor bedoeld. 3. De herinrichting van het Markdal van de grens tot Bouvigne is een hydrologisch project dat als één geheel beoordeeld moet worden. (...). Het waterschap heeft zelfs (...) het enige tijd op haar website gepubliceerde ontwerp van het op 7 december 2022 vastgestelde plan voor de herinrichting ten noorden van de stuw Galder ingetrokken. Indiener vindt dat belanghebbenden door de intrekking van de publicatie van dit plan en het niet toelichten van de gevolgen daarvan door het waterschap onredelijk benadeeld worden in de mogelijkheid om de gevolgen te betrekken bij de ter visie gelegde stukken (...)	1. Met het projectplan Waterwet Herinrichting Markdal-Zuid geven we invulling aan de KRW-beekhersteldoelestellingen t.a.v. beschaduwning en stroomsnelheid voor de nieuwe vrijstromende Mark. Deze beekherstel-doelestellingen gelden niet voor de hoogwatergeul. Binnen het projectgebied blijven nog een aantal restopgaven t.a.v. de KRW liggen. O.a. de kwaliteit van het water. Deze opgaven zijn echter alleen op te lossen vanuit een breder perspectief. Door het toepassen van natuurlijke materialen in de nieuwe vrijstromende Mark en de bestaande meanders zal meer structuurvariatie ontstaan. Hierdoor kunnen levensgemeenschappen die thuishoren in stromend water zich juist beter handhaven. Dit draagt bij aan het behalen van de diverse doelestellingen. 2. Samen met gebiedspartners waaronder de provincie Noord-Brabant geeft het waterschap vanuit zijn taak als waterbeheerder invulling aan diverse doelestellingen voor het Markdal waaronder KRW-doelen en ecologische doelen die door de provincie en het rijk zijn vastgesteld. Wanneer voor deze doelen de aanleg of wijziging van waterstaatswerken (zoals waterlopen) aan de orde is, is het waterschap op basis van de Waterwet verplicht daarvoor een projectplan op te stellen. Aan deze verplichting wordt met het projectplan Herinrichting Markdal-Zuid voldaan. In een projectplan moet een belangenafweging plaatsvinden en rechtsbescherming worden geboden. Daar wordt met het projectplan ook invulling aan gegeven. 3. De effecten/gevolgen van voorgenomen maatregelen zijn beschreven in dit plan. Zodra er zicht is op beschikbaarheid van gronden verder benedenstrooms van dit plan zal het waterschap overwegen om ook daar een herinrichting uit te voeren. Er zou dan voor dat deel een ontwerpproces worden opgestart waarvan alsdan de effecten/gevolgen van dat plan in beeld gebracht. Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

8	663940	Indieners zijn betrokken bij de voorbereiding van het plan in het ambtelijk en bestuurlijk overleg. De in deze zienswijze genoemde punten zijn eerder in deze overleggen kenbaar gemaakt, maar zijn ons inziens onvoldoende opgepakt en uitgewerkt. 1. Meermaals is aangegeven dat indieners tegenstander zijn van kanovaart op de Mark in verband met de verstoring van de natuur (...) Verzoek is het plan op het onderwerp Kanovaart aan te passen en onderzoek uit te voeren in de regio. 2. Verzoek verwijderen zinsnede "Toelichting aanvraag omgevingsvergunning bouw twee fietsbruggen herinrichting Markdal-Zuid" wordt aangegeven dat de bestaande fietsverbinding op de westoever van de BovenMark wordt verbreed. 3. Uit het plan blijkt niet op welke manier het herinrichtingsplan Zuid bijdraagt aan het behalen van de resultaatsverplichting die volgt uit de KRW en aan het 7e actieprogramma nitraatrichtlijn. Welke maatregelen zijn noodzakelijk om binnen de wettelijke termijn te voldoen aan deze wettelijke verplichting en zouden onderdeel moeten zijn van dit plan? Indieners verzoeken om dit aan te passen in het plan. 4. Indieners verzoeken u een zinsnede op te nemen waaruit blijkt dat beheerafspraken nog nader worden vastgelegd in bijvoorbeeld een uitvoeringsplan.	1. Kanovaart is momenteel toegestaan op de Mark. En er wordt ook gekanood op de Mark. Er zijn ook in- en uitstapplaatsen bij stuwen. De wens vanuit de samenwerkende terreinbeherende organisaties is bekend en daarom zijn hier ook afspraken over gemaakt hoe daar mee om te gaan in het project, namelijk: a) aanpassing van het beleid mag de voortgang van het project niet frustreren; dus voor het project blijft de bestaande extensieve kanovaart vooralsnog een inpassingopgave. b) deze kanovaart gaan we wel beperken, namelijk op de meanders (zowel de bestaande als de nieuwe) mag niet (meer) gekanood worden. Hier zijn dan wel voorzieningen voor nodig op de hoofdwatergeul in de vorm van 1 kanogoot en 1 extra in- en uitstapplaats. Dit plan voorziet niet in het faciliteren van extra kanovaart. c) Ondertussen wordt er buiten het project om een onderzoek gestart (op initiatief van TBO's en in overleg met gemeenten, kanovereniging en waterschap) naar waar kanovaart zou kunnen in de regio en waar liever niet. Voor dit onderzoek is inmiddels akkoord gegeven vanuit het bestuurlijk overleg Landstad Baronie. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kunnen later aanpassingen in het project worden gedaan. Met deze afspraken is ingestemd en kan het belangrijke werk van natuurrealisatie in deelplan Markdal-Zuid ondertussen doorgaan. 2. In alinea 1 op pagina 2 van de notitie 'Toelichting aanvraag omgevingsvergunning bouw twee fietsbruggen herinrichting Markdal-Zuid' staat per abuis vermeld dat de bestaande fietsverbinding wordt verbreed. Dit is onjuist. In het project Markdal-Zuid wordt de bestaande fietsverbinding niet verbreed. In de notitie staat tevens vermeld dat de exacte werkzaamheden binnen het project staan beschreven in het projectplan Waterwet. Ondanks dat de opmerking juist is, leidt dit dus niet tot aanpassing van het plan, daar de vergunningsaanvraag betrekking heeft op de bouw van 2 fietsbruggen. 3. Doordat de percelen binnen het projectgebied worden ingericht en beheerd als natuur worden op deze percelen geen mest meer toegepast. Hierdoor neemt de afspoeling van nutriënten richting de beek in de loop der tijd af. 4. In paragraaf 1.8.2 en bijlage 15 van het plan is opgenomen wie verantwoordelijk is voor welke beheerelementen en staat; 'Dit is de basis voor het nog op te stellen beheer- en onderhoudsplan'. De beheerder is verantwoordelijk
---	--------	--	---

			voor het eigen beheer en onderhoudsplan. De toekomstige eigenaren dienen een beheerplan op te stellen en de percelen te beheren volgens eisen uit het natuurbeheerplan. Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het plan.
9	664564	1. Indieners hopen dat de vereiste stroomsterkte (volgens KRW) in de zomer gewaarborgd zal gaan worden 2. Bouwen met natuur als leidraad gebruiken om de dynamische kracht van het water te benutten bij proces van veranderingen. 3. Natuurherstelplan voor waterschapsbos. 4. (...) lijkt recreatieve natuurbeleving voor mensen een sluitstuk te worden, hetgeen indiener niet juist acht. Bij elke oplossing pleit indiener (...) voor het principe van scheiding van wandelen en fietsen en dit als inpassingsopgave te zien. 5. Ten slotte noemt indiener ook de waterkwaliteit in het Markdal die al in 2027 moet voldoen aan de EU-doelstellingen (...) Graag verneemt indiener hoe het huidige ontwerp daaraan bijdraagt.	1. zie ook beantwoording bij 4.2 2. zie ook beantwoording bij 4.2 3. Buiten het dempen van wat watergangen rond het bosje zijn er geen maatregelen voorzien voor het Waterschapsbosje. Beheer van het bosje (en een eventueel een Natuurbeheerplan) maken geen onderdeel uit van dit plan. 4. Zie beantwoording 2.2 en 2.3 5. Zie beantwoording 8.1 Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het plan.